

גיליון מס' 506 פרשת יתרו

תשפ"ג שנה אחת עשרה

לעילוי נשמת

רבינו מרן שר התורה

הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

במלאת אחד עשר חודש

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

סופה וסערה - בענייני גשמים וקור

הכוונה ס"ל לרבינו דיש עניין בחלון פתוח, וכע"ז בקונטרס עזרת אליעזר (ברכות עמ' 5) שאלה: היום מצוי שעושים חלונות אטומים שלא יראו מה שנעשה בחוץ, ומניחים וילונות שלא יכנס שמש, עד שבמשך התפילה כל החלונות סגורים ולא רואים כלום, האם יש מעלה לבית כנסת כזה, העיקר שיש בו במציאות חלונות, או עד כמה שאי אפשר להביט לשמים אין מעלה בחלונות כאלו שאי אפשר לראות דרכם כלום? תשובה: **אם אפשר ראוי שיהא פתוח קצת.**

כתב רבינו זיע"א בס' שערי אמונה פאה (עמ' רל"ד): **שמענו בשם הגר"ס זצ"ל שאם יש הרבה אנשים בחדר ומהם רוצים לפתוח החלון ומהם רוצים לסגור, ופסק שבימות החמה הדין עם הרוצים לפתוח ואפי' יחיד יכול למחות שלא לסגור אפי' ק' רוצים לסגור, ובימות הגשמים להיפך, והביא ראיה ממשנתינו, [פאה פ"ד מ"א] ולכאן אין מכאן ראיה דכאן הוא דין דאורייתא שנלמד מפסוקים שיש לבזוז, וגם בדלית ודקל הוא דאורייתא, ונלמד מפסוקים, וגם להסוברים שבדלית ודקל הוא מדרבנן, עכ"פ הי' תקנה מדרבנן מפני הסכנה דוקא להוריד, ולכן אפי' א' יכול למחות שלא ישנו מהדין אא"כ כולן מסכימים, אבל כאן הרי אין דין כיצד יעשו אלא שבדרך כלל בקיץ חם ובחורף קר, אבל אם יש סיבה שרוצים לסגור בקיץ או לפתוח בחורף לכאן מסתבר שהולכין אחר הרוב כמו בכל הדברים (עי' מ"ב סי' נ"ג סקנ"ג). ע"כ דברי רבינו (וזו המקור היחיד שמצאתי כתוב את הידוע בשם הגר"ס בעולם התורה), אגב דברים אלו הם דלא כמו שהביא בס' משנת יוסף הל' בית הכנסת (סי' כ"ו סק"ד סוד"ה עוד) בשם הגר"ש סלנט זצ"ל שאם לאחד קר בבהמ"ד ורוצה לסגור החלון ולשני נעים אויר צח ורוצה חלון פתוח חייב לסגור כי הראשון מצטער מהצינה ולשני זה רק לנעימות.**

מש"כ בגליון שעבר שרבינו פ"א נמנע ולא טבל, נפל ט"ס וצ"ל **כמעט** נמנע ולא טבל, אכן אצל רבינו הקהילות יעקב הי' מעשה כמש"כ בארחות רבינו (ח"א עמ' רפ"ז) וז"ל: ספר לי הגר"ח"ק שפעם הלך בשבת בבוקר עם אביו מו"ר זצוק"ל למקוה הישנה בויזניץ והתפשט מו"ר וירד למקוה והי' חם ועלה ולא טבל, זה הי' כשהמקוה היתה עדיין בצריף וחממו מעש"ק לשבת והיתה בשבת חמה מאד כמעט היד סולדת, והלכו לכולל חזו"א להתפלל ובדרך חפשו מקוה, ופגשו את הגר"ש ואזנר ואמר להם שאצלו בישיבה המקוה לא חמה וטבלו בה.

שמעתי מרבינו זצ"ל שאין ראוי להתפלל עם מעיל ניילון העשוי להציל מגשם אבל במעיל המחמם מותר, ובכפפות אין להתפלל אפי' עשויין לחמם. ופעם אחרת אמר: אם מותר ללבוש מעיל חורף בשמו"ע, תלוי אם דרכו לעמוד כן בפני מלכים, ואמר שהוא מסיר המעיל שכמדו' לו שאין דרך לעמוד כן.

עוד שמעתי מרבינו ז"ל: לצורך נראה דשרי לילך בבגד הפוך [אף שבעלמא קשה לשכחה] כגון מפני הגשמים. וסיפר שבישיבה היה ר' אליעזר הופנר והוצרך לילך בשעת העוצר והלך עם מעיל הפוך כדי שלא יעצרוהו, ואכן מחמת כן חשבוהו למשוגע ולא עצרו אותו.

הערה בעניין פתיחת חלונות בשמו"ע. בשו"ע (סי' צ' ס"ד) כתב: צריך לפתוח פתחים או חלונות כנגד ירושלים כדי להתפלל כנגדן, אמנם לא נתפרש במ"ב אם החלונות צריכות להיות פתוחות בשעת התפילה או דסגי מה שיש חלונות, ועי' בחי' אגדות מהרש"א (ברכות ל"ד ב') דבאין חלונות הו' ליה מקום סתום כאלו אין משם מקום לתפלתו לעלות. אבל בהגהות רע"א לשו"ע כתב בשם נזירות שמשון דבזוהר משמע דלא יעמוד נגד חלון הפתוחה ויתפלל רק שיהא סתום בזכוכית או יעמוד קצת רחוק מהחלון. ובספר דעת נוטה (ח"א עמ' רע"ו) שאלו מרבינו: האם הכוונה לפתחם ממש או רק שבשעת בנין יעשו חלונות ואת"ל שיש לפתוח האם זה אף בעת הקור וכשיורדים גשמים תשובה: א"צ לפתוח ובהערה שם ביארו דר"ל דמה שאמרו שצריך לפתוח חלונות הכוונה שיהיו בה חלונות עיי"ש, אמנם נראה שאין כוונת רבינו זללה"ה כן, אלא שלכתחילה צריך לפתוח מעט ורק כשקר אין צריך וכמו שהביאו שם מספר מקור חיים להחות יאיר שכתב וז"ל נראה שיהיו פתוחין וכו' וכן מוכח בתולעת יעקב וכו' ופה אינם פתוחים רק מר"ח סיון עד שעומדים בימי הסליחות עכ"ל. וכן מצאתי בס' שיח הלכה להגר"י טשזנר (עמ' תקפ"ו) ששאל מרבינו: ראיתי שאחד כתב לכת"ר בשו"ע סי' צ' סעי' ד' צריך לפתוח חלונות כנגד ירושלים בשעת התפילה ובמ"ב שם סק"ח מפ' שהטעם בזה כיון שכשתבטל כוונתו ישא עיניו לשמים לעורר הכוונה, ושאל האם במקום שיש חלונות שקופים שאפשר לראות דרכם את השמים א"צ לפותחו בשעת התפילה, והשיב הרב: **יתכן שיותר טוב לפתוח**, האם אפשר להסביר לי טעמו בזה, דהא לכאן יכול לראות שמים. תשובה: **יתכן שצריך לראות להדיא.** ע"כ וחזינן שגם לטעם חיזוק

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

הצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושונות מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

המגיד הגה"צ רבי יעקב גלינסקי (כ"ב שבט תשע"ד) מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין (כ"ז שבט תשע"ז)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הרה"ג רבי בנימין בינוש פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר (גלב"ע י"ח שבט תש"ג)

וסיפר שהתגורר ברחוב יהודי בשם ר' דוב בורר, והוא היה תלמיד של רבי בינוש פינקל, וכשנולד לו בנו הצעיר, הוא בא לשאול את רבי בינוש למי לכבד בסנדקאות, והוא אמר לתת לי... ואכן הוא הראשון ששימשתי כסנדק אצלו, ומאז היה כבר עוד...
רבי אליהו בורר - הראשון שזכה להיות נימול על ברכי רבינו

נסע לבקרו

בערוב ימיו כאשר נחלש רבי בינוש, באחד הפעמים ששהה רבינו בירושלים נכנס לבקרו, והתבטא למקורבו הג"ר ישעי' אפשטיין כי רבי בינוש 'עניו גדול ומסתיר את הגדלות שלו'.

תירוץ אחרי התפילה

אמר רבינו שרבי בינוש היה שנון במיוחד, ואהבו את השנינות שלו. פעם אחת היה אצל מרן החזון איש לפני התפילה ושאל אותו שאלה חזקה בלימוד, וכשהסתיימה התפילה אמר לו החזון איש יש לי תירוץ.

מיהר רבי בינוש לשים אוזונו כאפרכסת לשמוע את התירוץ, ותוך כדי אמר "וכי מה הפלא, הרי התפללתם באמצע!" (ובתפילה תמיד עולים דברים אחרים בראש...).

מדוע סגרו את הספרים?

בפעם אחרת - היה זה בחול המועד פסח, ומרן החזון איש כידוע נהג לסגור את כל הספרים שבביתו במחיצה, כי חשש שיש בהם פירוץ חמץ, ולכן היה מוכר את ארונות הספרים במכירת חמץ לגוי.

והנה הגיע הגאון רבי בינוש זצ"ל, וביקש להראות כמה הדבר נראה משונה (שכן רוב הציבור אינו מקפיד על הלכה זו) וניגש לארון, והראה בידו כרוצה לפתוח את הווילון, ושאל בקול, מדוע סגרו את הספרים? הן אני רוצה להוציא ספר ללמוד בו.... (מפי הגר"ש שטיינמן).

נכדו של רבי בינוש, רבי אליעזר יהודה פינקל - ראש ישיבת מיר כיום, מגיש לרבינו ספר משיעורי אביו רבי נתן צבי

"מופת" של המנורה בליל שבת

מרן החזון איש כידוע החמיר וסבר שאסור לקרוא לאור הנר בשבת, גם בימינו שאין אנו רגילים להטות את הנרות. וסיפר לי רבי בינוש שהסתובב אצל החזון איש, והוא לא החמיר בהלכה זו, שסבר כפשטות הסברא, שכיום הנרות דולקים יפה ואף אחד אינו מטה את הנר. ובליל שבת אחת ישב בביתו, ולמד לאור הלאמפ (-מנורת נפט), אך להפתעתו הרבה הלהבה החלה לדעוך ולרדת למטה עד שהיתה כל כך קטנה שלא היה שייך ללמוד לאורה, מכיון שלא נותרה לו ברירה הוא יצא לרחוב.

כעבור כמה רגעים שב והנה הוא רואה שהמנורה מאירה כרגיל, הוא התקרב כדי ללמוד לאורה, אך שוב הלהבה החלה דועכת יותר ויותר עד שכבר נאלץ לצאת.

למחרת הוא שאל את החזון איש, רבה', וכי עשיתם איזה מופת כדי שאני לא יוכל ללמוד לאור הנר? אולי יש לכם עסק עם רוחות ושדים...

חיך אליו החזון איש ואמר לו, אין כאן שום מופת, אלא כשרבי בינוש נכנס והחדר היה סגור לא היה אויר בחדר, והאש נחנקה מחוסר אויר ולכן דעכה וכמעט כתתה, ומשיצא מהחדר ופתח את הדלת שוב היה אויר בשפע והלהבה גדלה והאירה היטב... (הגר"ש שטיינמן בשם חמיו רבינו).

רבי בנימין בינוש זצ"ל בנו של ראש ישיבת מיר בחו"ל ואחרי זה בארץ ישראל, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, היה קרוב משפחתו של רבינו, כי רעייתו הרבנית אסתר ע"ה היתה בת הגאון רבי שמואל ומרת צביה גריינמן זצ"ל, דוד רבינו (מרת צביה היתה אחותו של אם רבינו). ורבינו שמר על קשר משפחתי קרוב עם בני הזוג פינקל.

לימים סיפר בהנאה, שזוכר את שמחת הנישואין של רבי בינוש, שהיה לו מראה גבוה ותמיך, ובכניסתו לאולם השמחה אמר לו מאן דהוא, 'רוצה לדעת מי הוא החתן? תחפש אחרי האיש הגבוה ביותר שנמצא כאן ותמצא את החתן'...

מייסד המנין ותיקין

כחמש עשרה שנים אחרי נישואיו התגורר רבי בינוש בבני ברק, והיה ממייסדי מנין המתפללים ותיקין בבית הכנסת 'לדרמן'. היה זה אחרי פטירת החזון איש, רבי יחיאל לדרמן שלא הותיר אחריו זרש"ק, רצה להקים בית הכנסת בביתו, הוא הציע לתלמידי החזון איש, לבוא להתפלל בביתו מידי יום כותיקין, וכך נוסד בית הכנסת לדרמן.

רבי בינוש, היה בטבעו איש נוח מאוד ואהוב על הסובבים, ועד מהרה התיידד עם רבי יחיאל, והלה גם ראה בו כמין רב בית הכנסת והיה מסכים לכל מה שיאמר לו רבי בינוש.

בתקופה ההיא היה רבינו מרבה לשוחח עמו בדברי תורה, וקשר עמוק נוצר ביניהם. ולאורך כל השנים היה מזכיר רבינו בערגה ובהערכה רבה את "רבי ביניש" כלשונו.

רבי בינוש זצ"ל בערוב ימיו

זמן הנץ החמה

על שיעור הזמן המדויק של תפילת הנץ החמה ישנם מספר שיטות, וכאשר באו לקבוע את הזמן בבית הכנסת של רבי יחיאל לדרמן אלו הביעו דיעה לכאן ואחרים צידדו לכאן, ובסוף התקבלה דעתו של רבי בינוש, שהוא גם היה כעין גבאי כבר במנין של מרן החזון איש זצ"ל, שקבע כי זמן הנץ החמה יהיה מעט לפני הנץ הנראה (ראה בפירוט בחוברת 'מנהגי בית הכנסת לדרמן' בפרק שני, ובמכתב לרבינו הנדפס בספר זמני ההלכה למעשה, ח"ב עמוד ק"ס). וכמו כן מוסר רבינו שרבי בינוש, היה מסדר את זמני התפילה אצל מרן החזון איש, ולא הקפידו על 'חצאי דקות' בזמן הותיקין.

יצוין, שכעבור שנים כאשר רבי בינוש כבר התגורר בירושלים, שהתעוררה שאלה על קביעת הזמן של ותיקין, ורבינו ביקש מהגר"ר זלמן ליב ברלין - ממפתלי המנין הקבועים, שכאשר עולה לירושלים יכנס לרבי בינוש לשאול אותו, ואכן עשו כפי דבריו.

כשעבר לירושלים

אחרי פטירתו של אביו הגרא"י, עבר רבי בינוש להתגורר בירושלים, ולעיתים כאשר עלה רבינו לחמיו מרן הגרי"ש אלישיב, היה נכנס לבקרו. סיפר בן רבינו הגאון רבי שלמה שליט"א: שזוכר בשבת העליה לתורה של גיסו הגאון רבי יצחק קולדצקי, שהיתה בירושלים, הגיע רבינו וילדיו לירושלים והנה בדרכם עברו דרך ביתו של רבי בינוש, וביקשו מהם לעלות לביתו כי רצה ג' אנשים להטבת חלום.

עשה אותי סנדק

פעם התבטא רבינו שרבי בינוש 'עשה אותי סנדק'.

1. הרבנית אסתר פינקל ע"ה הכירה את רבינו עוד מימי ילדותו. פעם סיפרה, שזוכרת שכשהיה רבינו בחור צעיר הוא חזר הביתה ביום שישי מהישיבה, ואמא שלו שאלה אותו, מה חדש בשיבה? והוא ענה: היה דבר מאוד מעניין, על העגבניות שהביאו לאכול היה למעלה כמו תולעת ירוקה... הוא פעם ראשונה ראה עגבניה עם גבעול ולא ידע שכך זה גדל...